

CZU 343.621

OBIECTUL INFRAȚIUNII DE PROVOCARE ILEGALĂ A AVORTULUI

Marian GHERMAN,

doctor în drept, conferențiar universitar,
șef al Catedrei „Activitate specială de investigații și anticorupție”
a Academiei „Ștefan cel Mare” a MAI,
ORCID: 0000-0002-2033-1566

Alexandru CICALA,

doctor în drept, conferențiar universitar al Catedrei
„Activitate specială de investigații și anticorupție”
a Academiei „Ștefan cel Mare” a MAI,
ORCID: 0000-0001-5900-0679

Rezumat

Problema obiectului infracțiunii este una dintre cele mai importante în știința dreptului penal. Aceasta este legată în mod strâns de caracterul material al infracțiunii, percepută ca o faptă prejudiciabilă pentru ordinea de drept. Cu alte cuvinte, determinarea obiectului infracțiunii este strâns legată de stabilirea circumstanțelor obiective ale faptei prejudiciabile săvârșite.

Obiectul infracțiunii de provocare ilegală a avortului este cercetat de unii autori prin diferite prisme, fapt care l-am demonstrat în acest articol științific.

Cuvinte-cheie: obiectul infracțiunii, relații sociale, provocarea ilegală a avortului, sarcină, avort criminal.

Summary

The problem of the object of the offense is one of the most important in the science of criminal law. This is closely related to the material nature of the offense, perceived as an act prejudicial to the rule of law. In other words, the determination of the object of the offense is closely related to the determination of the objective circumstances of the detrimental act committed.

The object of the offense of illegal provocation of abortion is investigated by some authors through different prisms, which I have demonstrated in this scientific article.

Keywords: object of crime, social relations, illegal abortion challenge, pregnancy, criminal abortion.

O condiție indispensabilă vizând respectarea legalității penale este ca orice infracțiune concretă săvârșită de o persoană să corespundă conținutu-

lui unei infracțiuni din legea penală [1, p. 278]. Orice persoană, săvârșind o faptă socialmente periculoasă, prevăzută în mod penal, cauzează prejudicii societății și relațiilor existente în cadrul acestei societăți.

Reieșind nemijlocit din noțiunea infracțiunii, care este definită de legislația penală (art. 14 alin.(1) CP) drept acea faptă (acțiunile sau inacțiunile) prejudiciabilă, prevăzută de legea penală, săvârșită cu vinovăția și pasibilă de pedeapsă penală, este clar momentul că toate faptele prevăzute de legea penală în mod exclusiv atentează la unul din obiectele redată în cadrul normativ existent.

Astfel, apelând la dispozițiile art. 2 alin.(1) CP al RM, [3] pot fi stabilite următoarele valori sociale ocrotite de legea penală în vigoare:

- Persoana;
- Drepturile și libertățile persoanei;
- Proprietatea;
- Mediul înconjurător;
- Orânduirea constituțională;
- Suveranitatea, independența și integritatea teritorială a Republicii

Moldova;

- Pacea și securitatea omenirii;
- Întreaga ordine de drept.

Se cunoaște, că teoria penală consideră ca obiect al infracțiunii acele relații sociale recunoscute în societate și care corespund intereselor întregii acestei societăți. În ceea ce privește însă definirea unică a acestui obiect și a formelor de manifestare a lui, corelația cu obiectul material în literatura de specialitate s-au înaintat mai multe opinii [2, p. 116]. Pentru conturarea unei interpretări unice a problemei este necesar, în opinia noastră, de a reieși din caracterul relațiilor sociale ca forme tipice de raporturi ale anumitor subiecți, care activează în societatea respectivă.

După cum se știe, oamenii au reușit să supraviețuiască numai întrând în legătură unii cu ceilalți, ajutându-se reciproc, schimbând între ei produsele obținute, satisfăcându-și în comun nevoile materiale și spirituale. Aceste relații între membrii societății se constituie independent de voința omului, fiind impuse de necesitățile vitale ale grupului social [4, p. 56]. În cadrul acestor relații sociale are loc, tot în mod obiectiv, și un proces de evaluare a ceea ce este bun și rău pentru viața socială. Relațiile sociale iau naștere în mod necesar în jurul și datorită anumitor valori sociale. Anume obiectul infracțiunii permite cunoașterea sistemului de valori sociale ocrotite de sistemul de drept respectiv și pune în evidență opțiunea politică cu privire

la apărarea anumitor valori pe care legiuitorul le consideră fundamentale pentru funcționarea întregii orânduiri sociale și de stat.

După cum se cunoaște, remarcă autorul român *Vasile Drăghici*, doctrina penală se situează pe poziția după care obiectul juridic al oricărei infracțiuni îl constituie relațiile care se formează, se desfășoară și se dezvoltă în jurul și datorită unor realități, care prin aptitudinea și rolul care îl au în formarea, desfășurarea și dezvoltarea relațiilor sociale, constituie valori sociale [4, p. 57]. Pe cale de consecință, legea penală incriminând faptele care aduc atingere valorilor sociale ocrotite de legea penală, implicit apără relațiile sociale împotriva acestor manifestări.

Cu alte cuvinte obiectul infracțiunii ar fi acel interes pe care îl apără legea penală. Susținem ideea profesorului *V. Drăghici*, prin care subliniază precum că norma juridică fiind adoptată în vederea realizării și integrării ordinii sociale, cuprinde în sine ideea de ocrotirea unui interes și de apărare a ordinii împotriva oricăror atacuri destabilizatoare a ordinii sociale și care ar putea vătăma sau pune în pericol interesul ocrotit, instaurând dezordine în viața socială. Legiuitorul nu editează o normă decât condus de necesitatea ocrotirii unui interes contra răului care îl amenință.

Toate relațiile pe care le apără legea penală și sunt încălcate ca rezultat al săvârșirii infracțiunii, în teoria și practica dreptului penal constituie obiectul infracțiunii [5, p. 73-81]. Legea penală nu prevede nici o infracțiune prin lipsa obiectului de atentare. Obiectul infracțiunii indică asupra conținutului, caracterului și gradului de pericol social al ei. Cu alte cuvinte, gradul prejudiciabil al oricărei infracțiuni nu poate fi determinat în mod corect dacă nu se va determina cărei alte valori sociale i s-au cauzat sau a fost creat un pericol de cauzare a unor daune concrete. Acea relație socială ori acel grup (cumul) de relații sociale, se numește **obiect al infracțiunii** [6, p. 8].

Problema obiectului infracțiunii este una dintre cele mai importante în știința dreptului penal [7, p. 5]. Aceasta este legată în mod strâns de caracterul material al infracțiunii, percepută ca o faptă prejudiciabilă pentru ordinea de drept. Cu alte cuvinte, determinarea obiectului infracțiunii este strâns legată de stabilirea circumstanțelor obiective ale faptei prejudiciabile săvârșite.

Întrucât obiectul infracțiunii este valoarea socială (implicit relațiile sociale) ocrotită de legea penală, capătă o mare importanță modul în care un bun sau interes dobândește atributul de valoare socială [4, p. 59]. Acesta este determinat de transformările care survin pe parcursul dezvoltării societății în ansamblu și cerințelor și necesităților înaintate de aceasta și de

către membrii ei în mod individual.

Sunt cunoscute, astfel, categoriile de obiect general, generic (de grup), nemijlocit (obiect juridic principal și obiect juridic secundar) și obiect material.

Obiectul general (juridic) al infracțiunii este constituit din valoarea socială și relațiile sociale privitoare la aceasta, apărute de legea penală prin incriminarea faptelor care aduc atingere ori le pun în pericol [8, p. 74-75]. Anume obiectul general le dă posibilitate de a determina conținutul social-politic al dreptului penal, să stabilim caracterul faptelor săvârșite și, în unele cazuri, să deosebim infracțiunile de alte încălcări de lege. Pentru oricare infracțiune prevăzută de legea penală relațiile sociale și valorile ce corespund acestor relații apărute de lege au un caracter comun.

Reieșind din prevederile art.4 al CP RM, întreaga reglementare juridică are menirea să apere, în mod prioritar, persoana ca valoare supremă a societății, drepturile și libertățile acesteia.

Cuvântul „persoana” vine din latinescul *persona*, acesta denumind „masca pe care o purta pe scenă actorul antic”, iar conform DEX-ului aceasta reprezintă „ființă omenească, individul considerat în totalitatea însușirilor sale fizice și psihice”. Însă știința dreptului penal mai utilizează o noțiune – cea de „om”. Este necesar de a stabili deosebirea dintre aceste două noțiuni.

În așa mod, se consideră că conținutul categoriei „om” include atât aspectul biologic, cât și latura socială a acestuia, pe când „persoana” este o categorie doar socială. Trebuie de precizat că, latura biologică a omului constă în starea lui fizică, în starea și funcționarea corpului și organelor sale, iar latura socială este reprezentată de caracteristica socială a omului – nivelul de studii, genul de activitate, locul de trai și de muncă, starea familială, comportamentul social [9, p. 33].

De asemenea, mai trebuie de specificat că, persoana nu este altcineva decât omul, privit într-un anumit aspect al său, ca membru al unui grup social determinat, care posedă anumite însușiri, funcții, care are o însemnătate din punct de vedere social. Rezultă că, orice atingere adusă persoanei pune în pericol sau chiar lezează buna desfășurare a relațiilor sociale legate de aceasta.

De aceea, a fost necesar gruparea relațiilor sociale la care se atentează prin săvârșirea anumitor fapte ilegale, în funcție de valoarea lor, și cărora li se cauzează daună sau se creează pericolul real de provocare a unei daune. Acest fapt a determinat formarea obiectului generic al infracțiunii. Astfel, acesta constituie grupul de relații sociale omogene, reciproc legate între ele

printr-un semn generic sau înrudit și la care atentează un șir întreg de infracțiuni. Anume în funcție de obiectul generic, legiuitorul divizează ansamblul infracțiunilor în grupuri mari, formând capitole ale Părții Speciale a Codului penal, ca „Infracțiuni contra vieții și sănătății persoanei” (cap.II), „Infracțiuni contra libertății, cinstei și demnității persoanei” (cap.III), „Infracțiuni privind viața sexuală” (cap.IV), „Infracțiuni contra patrimoniului” (cap.VI) etc.

Autorul Alexandru Boroi remarcă că **obiectului generic** al grupului de infracțiuni contra persoanei, este constituit din relațiile sociale care se formează în jurul valorilor sociale, constituite din principalele atribute ale persoanei: viața, integritatea corporală, inviolabilitatea vieții sexuale și onoarea. Aceste relații sunt ocrotite prin modul în care legea penală apără valorile sociale mai sus amintite împotriva faptelor susceptibile să pună în pericol sau să lezeze aceste valori” [10, p. 4]. Rezultă că, obiectul generic permite a stabili că în cadrul infracțiunilor contra vieții și sănătății persoanei el reprezintă persoana, adică acele relații sociale care determină locul persoanei în societate. De aceea, apărarea persoanei constituie una din îndatoririle fundamentale ale cetățenilor și ale organelor statului, apărare care se realizează prin stabilirea unui cadru foarte larg și variat de incriminări, pe baza căruia se instituie răspunderea penală pentru faptele ilicite.

În această ordine de idei, S. Brînză consideră că, categoria infracțiunilor contra vieții și sănătății persoanei se divide în trei subgrupe:

- 1) infracțiuni contra vieții;
- 2) infracțiuni contra sănătății;
- 3) infracțiuni care pun în pericol viața și sănătatea persoanei (din această subgrupă face parte și *infracțiunea de provocarea ilegală a avortului*).

Drept argument a acestei clasificări autorul S. Brînză menționează că deosebirea infracțiunilor care pun în pericol viața și sănătatea de infracțiunile contra sănătății rezidă, în primul rând, în aceea că în cazul primelor lipsește intenția de a cauza prejudiciu sănătății, dar făptuitorul prevede posibilitatea cauzării prejudiciu vieții și sănătății” [11, p. 125].

Prin obiect nemijlocit al infracțiunii se are în vedere relația socială concretă care suferă în urma săvârșirii infracțiunii. Referindu-ne la studiul nostru, obiectul nemijlocit reprezintă relațiile sociale care pun în pericol viața și sănătatea persoanei și totalitatea relațiilor sociale, ale căror formare, desfășurare și dezvoltare normală implică respectul valorii vieții și sănătății persoanei și al normelor care le ocrotesc și care obligă pe fiecare individ să se comporte astfel încât să nu le lezeze.

Caracteristic subgrupeii infracțiunilor care pun în pericol viața și sănătatea persoanei e faptul că ele pot fi săvârșite fără a se aduce vreo daună, lezare vieții sau sănătății, dar, chiar dacă lipsește intenția făptuitorului de a cauza un asemenea prejudiciu, ultimele sunt puse în pericol și subiectul infracțiunii trebuia și putea să prevadă posibilitatea cauzării unui asemenea prejudiciu.

Provocarea ilegală a avortului, infracțiune ce face parte din subgrupa indicată mai sus, este considerată de unii autori ca infracțiune medicală, deoarece conform legislației RM, întreruperea cursului sarcinii poate fi împlinită numai de către medicii obstetricieni-ginecologi. Însă, analizând conținutul art.159 CP RM din 2002, se observă că subiect al infracțiunii poate fi nu numai medicul de specialitate, dar și oricare persoană „care nu are studii medicale superioare speciale”, de aceea atribuirea acestei fapte la categoria infracțiunilor medicale nu trebuie să fie atât de precisă.

De asemenea, e problematic a stabili care este **obiectul nemijlocit** al provocării ilegale a avortului.

În unele state străine, obiectul nemijlocit a infracțiunii de provocare ilegale a avortului este recunoscut și înșăși fătul. Și aceasta are propria sa logică, având în vedere divergențele existente în legislație ce țin de expulzarea fătului, uciderea fătului și pruncuciderea. R. Maurach susține, că obiectul infracțiunii de provocare ilegală a avortului este fătul uman ”din momentul conceperii și până la începerea delimitării lui de la corpul mamei” [12, p. 50].

Prin urmare, ținând cont de riscul supus, gradul prejudiciabil a infracțiunii examinate este prezentat nemijlocit de sănătatea și viața femeilor însărcinate. Astfel, urmare efectuării unui număr semnificativ de avorturi ilegale, femeia însărcinată atrage după sine consecințe grave (pierderea capacității de muncă, infertilitate, chiar și decesul).

Referitor la conținutul **obiectului nemijlocit** al infracțiunii de provocare ilegală a avortului, părerea autorilor ruși era împărțită și se evidențiază în două etape: până la adoptarea noului cod penal (1955) și după intrarea acestuia în vigoare. Astfel, ținând cont de prevederile codului penal vechi, obiectul nemijlocit al infracțiunii era considerat sănătatea femeii însărcinate precum și înșăși fătul (embrionul). M. D. Șargorodski, scria în acele timpuri ca obiect nemijlocit al infracțiunii de provocare ilegală a avortului era reprezentat nu numai de sănătatea femeii, dar și sănătatea urmașilor [13, p. 74]. După anularea interzicerii avorturilor (1955), N.I. Zagorodnikov și alți autori ruși cu renume au menționat că obiectul nemijlocit a infracțiunii de provocare ilegală a avortului reprezintă doar sănătatea femeii însărcinate

[14, p. 110].

În altă ordine de idei, I.I. Gorelik menționează că obiectul nemijlocit al infracțiunii de provocare ilegală a avortului este reprezentat de relațiile sociale care atentează la sănătatea și viața femeii însărcinate, într-o egală măsură [15, p. 157].

Susținem opinia expusă mai sus de către autorul rus I.I. Gorelik, de a fi considerat obiectul juridic principal a infracțiunii de provocare ilegală a avortului, relațiile sociale care atentează asupra sănătatea persoanei, iar viața – obiectul juridic secundar, adică cauzarea pericolului căruia constituie forma de calificare a infracțiunii.

Conform opiniei autorului autohton S. Brînză, obiectul nemijlocit al acestei infracțiuni este reprezentat de „viața și sănătatea altei persoane” [11, p. 129]. Autorul rus V. Glușcov susține aceași idee și motivează părerea sa prin faptul că ca formă calificată a avortului ilegal este atât dereglarea îndelungată a sănătății, cât și moartea victimei. Totodată, Glușkov motivează că, începând cu termenul de 28 săptămâni de sarcină, fătul dobândește o nouă stare calitativă – în condițiile unei nașteri premature el devine viabil. De aceea, se poate de spus că obiect al avortului ilegal va fi viața și sănătatea femeii însărcinate, iar după termenul de 28 săptămâni de graviditate – și fătul viabil, precum și încălcarea ordinii stabilite de lege de efectuare a acestei operații. Săvârșind o asemenea faptă, făptuitorul încalcă un principiu important al ocrotirii sănătății, cum este calificarea acordării ajutorului medical la înfăptuirea operației respective de către instituțiile medicale [16, p. 19].

De asemenea, în lucrarea sa autorul rus V. Glușkov argumentează opinia lui Mendelson G., precum că obiectul nemijlocit al avortului ilegal poate fi atât sănătatea femeii, cât și fătul dacă întreruperea artificială a sarcinii a avut loc fără acordul femeii. În continuare autorul își contrazice propria opinie și menționează că, acordul femeii la provocarea avortului sau lipsa lui nu poate influența la recunoașterea fătului în calitate de obiect nemijlocit al acestei infracțiuni, deoarece nu există nici o legătură între aceste două categorii.

A. Borodac indică în calitate de obiect nemijlocit al avortului ilegal relațiile sociale, a căror existență și normală desfășurare sunt condiționate de apărarea vieții intrauterine a fătului, precum și de ocrotirea vieții și sănătății femeii împotriva faptelor de întrerupere ilegală a sarcinii [5, p. 172].

Analizând aceste afirmații, putem să deducem că, sub protecția normei penale trebuie să fie luat și fătul. Cu aceeași părere este susținută de Sadovei N., care propune ca legea să protejeze calitatea de persoană a embrionului, a unui copil nenăscut (încă)..., adică din momentul concepției em-

brionului [17, p. 12]. Rezultă că, începutul vieții, și respectiv, momentul de la care legea ocrotește persoana, este momentul concepțiunii. În această situație, prof. N. Sadovei aduce în calitate de argument, în sprijinul părerii sale, afirmația savantului elvețian Hans Ludwig care a precizat că, embrionul nu este altceva decât o persoană, chiar dacă formarea lui ulterioară în calitate de persoană socială nu este progresivă”.

Preliminar, stabilim că în literatura de specialitate există diverse opinii referitoare la echivalarea noțiunilor de embrion și persoană. Astfel, unii autori consideră că aceste două noțiuni sunt total diferite și criteriul principal de delimitare este „până sau după naștere”.

În altă ordine de idei, autorul rus A.N. Popov menționează că atențarea la viața fătului este atențarea la viața omului, adică echivalează noțiunile de făt și persoană. Această poziție este foarte interesantă, atât din punct de vedere teoretic, cât și practic. Argumentele aduse de Popov impun de a fi analizate din mai multe puncte de vedere. Însă din perspectiva analizei juridico-penale poziția lui se prezintă mai puțin motivată. În medicină, embrionul omului în decursul perioadei dezvoltării sale intrauterine se numește făt, anume făt și nu om (persoană). Așa cum începutul vieții omenești se consideră apariția în timpul sarcinii a părților corpului nou-născutului în exteriorul uterului matern.

Nu susținem părerea expusă mai sus sau de a afirma că embrionul este o persoană și respectiv legea penală trebuie să-l ocrotească din momentul concepțiunii. Concomitent, respingem afirmația că obiectul nemijlocit al avortului ilegal este viața intrauterină a fătului.

Inițial pentru argumentarea acestei poziții este necesar de a defini careva noțiuni, care au importanță în problematica analizată, și anume:

- „concepțiune” – proces de contopire a două celule sexuale – masculină și feminină;
- „embrion” – ou fecundat până la termenul de 9 săptămâni de sarcină, situat în cavitatea uterină a femeii;
- „făt” – embrion de la vârsta de 9 săptămâni (în unele surse de la 8 săptămâni) până la finele vieții intrauterine [18, p. 461].

Astfel, conform părerii savanților neonatologi V. Gavriușov și C. Sotnikova, sistemul funcțional „mamă-placentă-făt” este constituit din sistemul funcțional al organismului matern, care asigură condiții optime pentru dezvoltarea normală a fătului, și sistemul funcțional al fătului însuși, activitatea căruia este orientată spre asigurarea homeostazei normale.

În așa mod, principalul lanț de legătură dintre mamă și făt este placen-

ta. Circulația sanguină placentară se formează ca element al sistemului funcțional hemodinamic „mamă-făt”. Altfel spus, embrionul primește tot ce este necesar pentru dezvoltarea sa (oxigen, substanțe nutritive etc.) din sângele mamei, fiindcă ultimul irigă spațiul dintre vilozități, în care are loc schimbul de substanțe dintre organismul mamei și făt. Acest lucru dovedește dependența absolută a embrionului (fătului) de organismul matern. În aceste condiții, e lipsită de suport afirmația autorilor N. Sadovei și A.N. Popov, potrivit căreia pe toată durata dezvoltării sale intrauterine noul organism uman nu poate fi considerat drept parte componentă a corpului mamei.

În asemenea circumstanțe poate fi vorba numai despre existența relației de ordin biologic dintre mamă și făt, dar nu poate fi vorba despre făt ca subiect al relațiilor sociale. În absența dimensiunii sociale a omului, adică în absența persoanei, nu se poate de spus că dreptul penal ocrotește viața embrionului (fătului), fiindcă acesta din urmă nu poate fi considerat persoană, ci probabilitate de viață umană (*spes hominis*).

În privința părerii lui V. Gluşkov, precum că, după termenul de 28 săptămâni, obiectul nemijlocit al avortului ilegal devine și fătul viabil, poate fi adus contraargumentul lui Z. Aşitov, prin care se afirmă că, dacă procesul naşterii nu a survenit după 7 luni de graviditate, iar persoanele întrerup intenţionat sarcina, nimicind copilul născut, această faptă trebuie calificată nu ca efectuare ilegală a avortului, ci ca omor intenţionat (dacă făptuitorul își dădea seama că ucide un copil viu și dacă un asemenea făt va fi recunoscut viabil). Însă, prof. S. Brînză consideră că este irelevantă punerea determinării momentului de început al vieții în dependență de durata sarcinii, deoarece legea penală nu conține nici o restricție privitoare la ocrotirea vieții persoanei în funcție de acest criteriu. Persoanele vii sunt ocrotite de legea penală în mod egal, indiferent de faptul dacă au apărut pe lume ca rezultat al naşterii premature sau al unui accident. O altă categorie de autori au o altă părere asupra obiectului nemijlocit al infracțiunii de provocare ilegală a avortului.

Astfel, N. Zagorodnikov consideră că obiectul nemijlocit al avortului ilegal poate fi numai sănătatea femeii gravide [19, p. 125], părere susținută de autorii B. Sarîev, V. Radcenco, precum și prof. Ion Macari. N. Zagorodnikov optează pentru ideea că crearea prin anumite acțiuni a pericolului pentru viață, nu înseamnă că aceste acțiuni sunt îndreptate contra vieții. În continuare autorul afirmă: „Dacă noi vom recunoaște în calitate de obiect al avortului criminal viața gravidei, atunci, în cazul întreruperii sarcinii, când vinovatul, datorită unor motive, conștient admite moartea victimei sau chiar

o dorește, noi am fi nevoiți să calificăm fapta numai ca avort calificat. Însă, în realitate, asemenea acțiuni formează componența omorului intenționat”.

În altă ordine de idei, autorul A. E. Franț în demersul său științific analizează conținutul obiectului nemijlocit al infracțiunii sub trei aspecte [20, p. 115].

1) Obiectul juridic este reprezentat, în principal, de relațiile sociale privind protecția produsului de concepție;

2) Obiectul juridic îl reprezintă, în principal, relațiile sociale privind sănătatea și viața femeii însărcinate;

3) Obiectul juridic este reprezentat de relațiile sociale care protejează atât fătul, cât și femeia însărcinată, în egală măsură.

În afara valorilor analizate mai sus, autorul A. E. Franț în secundar mai specifică că obiectul juridic al infracțiunii de provocare ilegală a avortului este reprezentat și de prevenirea nașterii unor copii cu malformații. Un asemenea punct de vedere este justificat, deoarece manoperele abortive realizate în afara unor condiții adecvate și de către persoane fără pregătire de specialitate pot eșua, ducând în schimb la nașterea unor copii cu grave deficiențe.

În contextul celor expuse mai sus A. E. Franț ajunge la concluzia privind identificarea în componența de infracțiune prevăzute de art.195 CP RM un nou tip de obiect, numindu-l obiectul juridic ideal care ar trebui să fie reprezentat de ansamblul de valori și de relații pe care le evidențiază și le creează o sarcină, în special cele referitoare la făt și la femeia însărcinată, aceste valori și relații aflându-se în raporturi unice, care nu pot fi întâlnite în niciun alt domeniu al existenței umane.

Gh. Mateuț precizează în calitate de obiectul nemijlocit al avortului ilegal relațiile sociale care asigură întreruperea sarcinii numai de către persoane calificate și-n condiții de siguranță pentru integritatea corporală, sănătatea și viața femeii însărcinate [21, p. 199]. Iar V. Dobrinoiu, luând în considerație prevederile al.2 al art.185 Cod penal al României, care incriminează penal și avortul provocat fără consimțământul femeii, consideră în calitate de obiect al infracțiunii respective relațiile sociale cu privire la libertatea femeilor însărcinate de a decide singure (în condiții legale) să păstreze sau nu fructul concepției [22, p. 153].

În calitate de parte vătămată în cazul acestei infracțiuni este femeia însărcinată. O caracteristică inerentă a componenței de infracțiune privind provocarea ilegală a avortului este acordul părții vătămate, deoarece, efectuarea avortului se cataloghează ilegal, dacă are loc încălcarea regulilor stabi-

lite de către organele de ocrotire a sănătății și intenționat pe cale artificială se întrerupe sarcina, chiar și cu acordul părții vătămate. Acordul femeii la efectuarea acestei operații este semnul obligator al acestei infrațiuni, care rezultă din prevederile art. 159 Cod Penal al Republicii Moldova. În caz contrar, autorii infrațiunii sunt pasibili de atragere la răspundere penală pentru cauzarea vătămării corporale grave.

Astfel de precedent a fost stipulat anterior în Codul Penal al Federației Ruse din anul 1926, în art. 140 care era prevăzut un tip de avort special, produs fără consimțământul femeii. Ulterior, acesta a fost modificat în anul 1960 și a inclus-o într-o categorie mai periculoasă și anume avorturile provocate fără consimțământul femeii să fie considerate ca cauzarea intenționată de vătămare corporală gravă.

Infrațiunea de provocare ilegală a avortului în felul său este „unica” ca componentă de infrațiune: aceasta este unica acțiune criminală prevăzută de CP RM, pentru care este necesar acordul părții vătămate de a dauna sănătății și în unele cazuri poate pune în pericol chiar și viața persoanei însărcinate.

Aici apare o întrebare foarte importantă privind „categoria de greutate” a exprimării dorinței. În ce măsură subiectul poate să dispune liber de drepturile și beneficiile ce îi aparțin? Mai mult, este un drept natural din prima generație. Cine poate stabili limitele dispunerii de sine stătătoare de aceste beneficii? Statul? Societatea? Această problemă gravă a părut în fața juriștilor nu numai în lumina constatării limitelor exprimării dorinței la efectuarea unui avort ilegal, dar în primul rând, la soluționarea întrebărilor complicate despre admisibilitatea pedepsei cu moartea sau eutanasiu.

Printre problemele apărute în sfera juridică poate fi identificate și izolate într-un grup, care se bazează pe încrederea ideologică fundamentală în „drept” a omului de sine stătător dispune de corpul său. Aici se poate de atribuit dreptul la moarte, schimbarea de sex, contactele homosexuale, transplantul de organe, folosirea substanțelor narcotice sau psihotrope, dreptul la reproducție artificială, sterilizarea, avort și (deja în perspectivă vizibilă) clonarea. Aceste drepturi, având un caracter pur personal, se propun a fi definite ca „somatice”. (de la Greci. Soma-Corp) [23, p. 43].

O problemă juridică, nesoluționată până în prezent, este problema limitării intereselor personale, exprimarea dorinței față de scopurile publice și a intereselor, gestionate de stat. Un mare interes prezintă întrebarea despre posibilitatea „înstrăinării”, de către cetățean a beneficiilor personale ce-i aparțin. Acestei probleme i-a fost acordată multă atenție în literatura

juridică penală, în Occident și în Rusia de până la revoluție. Mai întâi de toate, autorii abordau problema despre dreptul de a dispune de acele beneficii ca viața și sănătatea [24, p. 30].

Cea mai mare controversă este problema semnificației consimțământul victimei în raport cu răspunderea penală, atunci când au fost provocate vătămări corporale. Așadar, C. Kessler considera că cauzarea vătămarilor corporale cu acordul părții vătămate este o acțiune care nu poate fi supusă pedepsei penale [25, p. 73]. Astfel, autorul menționează, că dacă să recunoaștem posibilitatea pedepsirii privind atentarea asupra integrității corporale cu acordul victimei, atunci trebuie de pedepsit și pe clovnul de la circ, care îl bate pe alt clovn cu acordul lui.

În literatura rusă juridică de până la revoluție această opinie era susținută de N.S. Taganțev și N. C. Rozin [26, p. 112]. O poziție parțial similară a fost susținută și de N. Serghievski, S. Mokrinski, S. Poznișev, care considerau că acordul victimei este o circumstanță ce exclude pedeapsa, dar totodată acest acord nu era recunoscut în cazul aplicării vătămarilor corporale grave [27, p. 18-19].

În monografia sa, dedicată problemei de provocare ilegală a avortului, R. Noll, susține, că provocarea vătămarilor corporale cu acordul victimei nu este o acțiune criminală. Această poziție este egală cu doctrina dreptului penal elvețian [28, p. 80-81]. Nepedepsirea unor asemenea acțiuni se bazează pe principiul individualizării, că omul este Dominus momdrorum suorum (stăpânul părților sale). Acordul victimei ca circumstanță, ce exclude răspunderea penală, și-a găsit confirmare în Codul penal al SUA din anul 1969.

N.I. Zagorodnikov considera, că cauzarea daunei sănătății, chiar și la rugămintea victimei, însă nu în interese de acordare a ajutorului bolnavului, nu poate exclude răspunderea penală. Acest punct de vedere îl avea și P.A. Duboveț [19, p. 24].

Concepția praxiologică privind corelația dreptului omului și interesele publice la descoperirea infracțiunii de mult timp atrage atenția juriștilor și găsește oglindire în zig-zagul politicii penale, legislației și mentalitatea oamenilor. Astfel, a da acordul privind cauzarea daunei sănătății sale și a da acordul privind punerea în pericol a sănătății sale prin întreruperea pe cale artificială a sarcinii – nu sunt noțiuni identice.

A.N. Krasikov pe parcursul ultimilor 30 de ani a susținut punctul său de vedere despre introducerea în legislația penală a Federației Ruse în calitate de circumstanță ce exclude acțiunea infracțională, acordul victimei. Conform scopului cercetării noastre, A.N. Krasikov propune de a decriminaliza efectu-

area ilegală a avortului, motivul fiind acordul victimei de a-și pune sănătatea în pericol. Acest punct de vedere a mai fost expus anterior și are rădăcini adânci în istorie: „... vreau acum să spun, că eu conștient mă îndepărtez de la nota etică a avortului comis de însăși femeia însărcinată sau cu acordul ei. Dacă e grea și discutabilă calificarea juridică a acestei infracțiuni, atunci partea morală e încă și mai grea. Știu, că cu ultima nu toți sunt de acord. Sunt convins, că se vor găsi și printre prezenți, care cu ușurință atletului vor arunca cu pietre grele din punct de vedere moral în femeia care a recurs la avort. Dar în această luptă cu pietre eu nu sunt participant. În mulțimea de femei care au avortat, eu văd foarte multe deosebiri personale, pentru a le stigmatiza. Dacă văd în mulțime lor unde și unde licărind fețe vesele, zâmbitoare, atunci văd și multe fețe pătrunse de frică, disperare, tristețe mortală ... ceea ce mă face să le sar în ajutor și un astfel de ajutor îl consider excluderea avortului din rândul infracțiunilor” [28, p. 233].

Considerăm posibilitatea unei decriminalizări a provocării ilegale a avortului după criteriul nepermitterii acordului victimei, mai ales în condițiile moderne a unei loialități însemnate a legislației privind realizarea drepturilor reproductive.

Cele expuse mai sus, permit de a concluziona, că în toate cazurile de efectuare ilegală a avortului obiectul infracțiunii este sănătatea femeii însărcinate, care include însuși starea de sarcină și decurgerea ei normală. Obiectul complementar al avortului criminal (în cazul avortului ce a dus la moartea victimei) este și viața lăuzei.

Interesele (valorile sociale) ocrotite de legea penală sunt variate. Există interesele materiale (spre exemplu, corpul fizic al persoanei, bunurile materiale) și morale (onoarea, libertatea etc.) [4, p. 49]. În acest sens relațiile sociale deseori posedă unele premise (condiții) materiale ale existenței lor. Anume aceste premise, ca elemente materiale ale relațiilor sociale, constituie obiectul material al infracțiunii. Obiectul material al infracțiunii nu este o relație socială, ci un element al ei. Cunoașterea obiectului material are o importanță pentru interpretarea corectă a unei fapte concrete ca infracțiune, deoarece în anumite cazuri numai prin intermediul acestuia putem stabili valoarea socială susceptibilă de protecție juridico-penală. Obiectul material al infracțiunii nu poate fi confundat cu mijloacele de săvârșire a infracțiunii, nici cu obiectele dobândite pe cale criminală. Obiectul material este – acea entitate materială spre care este îndreptată acțiunea sau inacțiunea descrisă în norma de incriminare.

Referitor la obiectului material al infracțiunii de provocare ilegală a

avortului, de asemenea sunt păreri împărțite. Autorii care susțin ideea includerii în obiectul nemijlocit al avortului ilegal atât viața și sănătatea femeii însărcinate, cât și viața intrauterină, indică și despre prezența obiectului material al infracțiunii.

Astfel, A. Borodac, V. Dobrinou [5, p. 172] sunt de părerea că obiectul material îl formează corpul femeii însărcinate, precum și al fătului (fructul concepției) aflat în etapa dezvoltării naturale, asupra cărora se îndreaptă acțiunea autorului infracțiunii. Gh. Mateuț, S. Brînză [21, p. 200] consideră că obiectul material îl formează nemijlocit – corpul femeii însărcinate.

Referindu-ne la corpul unei persoane, se poate de înțeles totalitatea organelor care aparțin unei ființe vii, formând un întreg anatomic și funcțional. Din punct de vedere al aspectului juridic, corpul persoanei, reprezintă ansamblul de funcții și procese organice care asigură individului prezența biologică și care, odată distruse, suprimă calitatea de ființă vie a persoanei.

Nu susținem opinia autorilor care consideră că în calitate de obiect material al infracțiunii de provocare ilegală a avortului poate să fie considerat corpul fătului (adică copil „nenăscut”). Nu credem că ar putea fi vorba, în caz de provocare ilegală a avortului, despre o atentare asupra vieții fătului, și respectiv, asupra corpului acestuia, fiindcă nu suntem în prezența unui organism care ar putea funcționa de sine stătător. Formarea de mai departe a fătului, dezvoltarea organelor sale și configurarea acestuia în calitate de individ se datorează numai contactului direct cu corpul mamei.

În cazul întreruperii unui asemenea contact (indiferent de motiv și de termen), fătul nu s-ar putea manifesta în continuare și ar pieri. De asemenea, considerăm că dacă, într-adevăr, ar putea fi vorba despre existența unei entități corporale în uterul mamei și ar constitui obiectul material al provocării ilegale a avortului, atunci, și prin săvârșirea unui avort legal „corpul” fătului ar fi nimicit, suprimându-se viața.

Autorul A. E. Franț apreciază că obiectul material este reprezentat de acea unică entitate, compusă din corpul mamei și din corpul fătului, ce reprezintă o structură unitară psiho-anatomo-fiziologică.

Gh. Mateuț în genere consideră că obiectul material îl formează corpul femeii însărcinate. Evident, în cazul săvârșirii unei infracțiuni care pune în pericol viața și sănătatea persoanei, nemijlocit ar fi putut adusă o atingere corpului acesteia, dar pe de altă parte acțiunile infractorului nu sunt îndreptate asupra persoanei cu intenția de a-i cauza o asemenea atingere. O astfel de intenție îndeosebi lipsește în cadrul al.1 al art.159 CP RM din 2002. Mai ales că femeia și-a dat consimțământul pentru întreruperea sarcinii, putând

să-și dea seama de consecințele grave, știind care este riscul.

Susținem opinia autorului Gh. Mateuț precum că obiectul material al infracțiunii de provocare ilegală a avortului este reprezentat corpul femeii însărcinate. Provocarea ilegală a avortului, mai întâi de toate atentează la sănătatea femeii însărcinate. Din punct de vedere medical, prin sănătate se are în vedere starea normală a funcționalității tuturor organelor și a organismului cu mediul exterior, în care nu sunt prezente careva semne de boală. Sarcina reprezintă un proces biologic complex în care ia parte întreg organismul. Întreruperea sarcinii perturbă procesele lui vitale. Avortul provoacă o încălcare gravă a metabolismului, activitatea glandelor cu secreție internă și a sistemului nervos. Avortul este o traumă biologică și mecanică pentru organismul femeii. În urma întreruperii sarcinii se petrece demobilizarea spontană a activității organismului, la care ultimul deseori reacționează foarte dureros.

Întreruperea sarcinii – este un act antinatural, care duce la încălcarea bruscă a transformărilor care s-au produs în timpul sarcinii în organismul femeii. Dar aceasta necondiționat se reflectă asupra stării ei de sănătate. Uneori complicațiile avortului sunt neînsemnate și curând se sting, dar deseori apar maladii foarte grave, care necesită tratament îndelungat.

Cele mai dese complicații ale avortului sunt procesul de inflamare a organelor genitale interne. În unele cazuri acestea apare imediat după întreruperea sarcinii. Însă sunt situații când aceste complicații își fac apariția după un anumit timp după provocarea avortului care după prima vedere s-a petrecut reușit. De multe ori în cavitatea uterului rămân bucăți ale fătului. Acestea produc scurgere de sânge, periculoasă pentru sănătate. Mai apoi rămășițele fătului în stare de putrefacție și prezența infecției obținute în timpul efectuării avortului duc la septicemie cu sfârșit letal.

Un pericol iminent pentru viața femeii prezintă infecția de tetanos, care poate fi introdusă în urma recurgerii la un avort ilegal. În timpul provocării avortului se poate produce perforația colului uterin și ulterior se observă procesul de inflamare a uterului, iar în alte cazuri poate să se soldeze cu infertilitate.

În contextul celor expuse mai sus, **putem concludiona** că în toate cazurile de efectuare ilegală a avortului obiectul material al infracțiunii de provocare ilegală a avortului este reprezentat de sănătatea femeii însărcinate, care include însăși starea de sarcină și decurgerea ei normală. Obiectul complementar al avortului ilegal (în cazul avortului ce s-a soldat cu moartea victimei) este și viața femeii însărcinate.

Referințe bibliografice:

1. Oancea I. Drept penal. Partea generală. București: Editura Didactică și Pedagogică, 1972.
2. Никифоров Б.С., Объект преступления по советскому уголовному праву. Москва, 1960.
3. Codul penal al Republicii Moldova, nr.985-XV din 18 aprilie 2002. În: monitorul Oficial al Republicii Moldova, 2002, nr.128-129. În vigoare din 12 iunie 2003.
4. Drăghici V., Obiectul juridic al infracțiunii În: Revista de drept penal, Anul IX, nr.4, octombrie - decembrie, București, 2002, p. 56.
5. Borodac A. Manual de drept penal: Partea Specială. Chișinău: F.E.-P. Tipografia Centrală, 2004.
6. Калмыков В.Т., Ответственность за хулиганство по советскому законодательству, Минск, Изд-во „Беларусь”, 1970.
7. Антипов В.И., Уголовно-правовая борьба с посягательствами на общественную безопасность, Учебное пособие, Киев, 1987.
8. Ungureanu A., Drept penal român. Partea generală. Lumina Lex, București, 1995.
9. Brînză S., Stati V. Omorul pruncului de către mamă: răspundere și pedeapsă penală. În: Avocatul poporului. 2000, nr. 7-9, p. 33.
10. Boroii A. Infracțiuni contra vieții. Ed: All Beck, București, 1999.
11. Brînză S. Infracțiuni contra vieții, sănătății, libertății, demnității persoanei. USM, Chișinău, 1999.
12. Maurach R. Deutsches Strafrecht. Besonderer Teil. Auflage. Karlsruhe, 1956.
13. Шаргородский М.Д. Ответственность за преступления против личности, Москва: Изд-во Ленинградского, 1953.
14. Загородников Н.И. Преступления против здоровья. Москва, 1969.
15. Горелик И.И. Квалификация преступлений опасных для жизни и здоровья. Минск, 1973.
16. Глушков В.А. Ответственность за преступления в области здравоохранения. Киев, Вища школа, 1987.
17. Sadovei N. Avortul și dreptul la viață al copilului: aspecte juridice. În: Legea și viața. 1998. nr. 5.
18. Покровский В.И., Популярная медицинская энциклопедия. Москва, 1991.
19. Загородников Н.И. Преступления против здоровья. Москва: Юри-

- дическая литература, 1969.
20. Franț A. E. Întreruperea cursului sarcinii. Repere juridice și etice. București: Universul Juridic, 2016.
 21. Mateuț Gh. Drept penal special sinteza de teorie și practica judiciară Vol.I. București 1999.
 22. Dobrinoiu V. Drept penal. Parte specială: teorie și practică judiciară vol.I. București: Lumina Lex, 2000.
 23. Крусс В.И. Личностные («соматические») права человека в конституционном и философско-правовом измерении: к постановке проблемы. În: Государство и право. 2000. № 10.
 24. Красиков А.Н. Сущность и значение согласия потерпевшего в советском уголовном праве. Саратов, 1976.
 25. Kessler K. Die Einwilligung des Verletzten in ihrer Strafrechtlichen Bedeutung. Berlin und Leipzig, 1884.
 26. Таганцев Н.С. Курс русского уголовного права. Общая часть. Книга 1. - СПб., 1874; Розин Н. К вопросу о согласии потерпевшего // Вестник права. 1899. № 9.
 27. Сергиевский Н. Русское уголовное право. Часть общая. СПб., 1904. Мокринский С. Медицина в ее конфликтах с уголовным правом. СПб., 1914.
 28. Noll P. Udergestzliche Rechtfertigungsgrunde im desondem die Einwilligung des Verletzten. Basel, 1955.
 29. Гернет М. Истребление плода с уголовно-социологической точки зрения (Доклад X Общему собранию русской группы Международного союза криминологов). În: Вестник права. № 8. 23 февраля 1914 г.